

Popularizace přírodovědných muzejních sbírek a literatury pomocí platformy Biodiversity Library Exhibition (BLE)

Jiří Frank

The popularization of Natural History museum collections and literature through the Biodiversity Library Exhibition (BLE) platform

Through the involvement of the National Museum's Natural History Museum in several European projects (such as 4D4Life¹, BHL-Europe² or OpenUp!³) we got a great opportunity to focus on the dissemination of information about natural history (on-line). Thanks to modern technology, this information could reach a broad audience in the whole world. One of the results of these projects is the Biodiversity Library Exhibition (BLE) platform⁴, designed to provide tours through interesting topics about natural history. The BLE platform has been on-line since February 2012 and already has gotten more than 76 thousand individual visits. Already available on the platform are four thematic topics focusing on Spices, Expeditions, Poisons in nature and Nature around the home. New topics are in preparation with international collaboration. You can find the BLE platform at <http://www.biodiversityexhibition.com/en>

Keywords: *natural history, multimedia, on-line collection, literature, promotion.*

Platforma Biodiversity Library Exhibition (dále jen „platforma BLE“)⁵ byla vyvinuta v rámci projektu Biodiversity Heritage Library for Europe (dále jen „BHL-Europe“)⁶ v paleontologickém oddělení Národního muzea (koncept, design a obsah). Na její přípravě se spolupodílely společnost IT4Care (vývoj) a firma Plechářna, design factory (design). Platforma BLE představuje on-line interaktivní webovou aplikaci s možností vytvářet nová atraktivní témata z oblasti přírodních věd, a to s použitím ilustrací použitých v publikacích o přírodě, dalších záběrů z terénu, zajímavých a praktických informací a příslušné literatury. Původním záměrem platformy BLE bylo zpřístupnění přírodovědné literatury dostupné na portálech BHL a BHL-Europe prostřednictvím podnětných (inspirativních) témat a atraktivního interaktivního designu. V současné době platforma propaguje nejenom literaturu, ale také zapojené spolupracující instituce a jejich sbírky napojené na další nově budované portály/archívy

jako jsou BHL, BHL-Europe, Europeana⁷, Encyclopedia of Life (EOL)⁸, eSbírky⁹ a další (obr. 1).

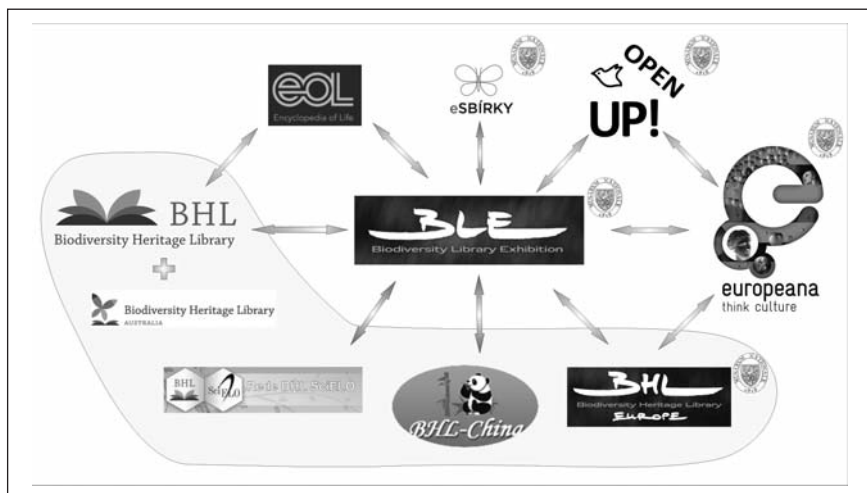
V rámci naplňování portálu BLE byla doposud navržena a zpracována čtyři témata založená na zpřístupňování výsledků výzkumu v oblastech přírodních věd. Každé téma propojuje informace získané studiem konkrétní oblasti přírodovědného zkoumání a navazující digitální obsah, ilustrace, obrázky a literaturu.

První téma portálu BLE s názvem „Košer“ (Spices) se věnuje koření, vysušeným částem rostlin, plodům, květům, listům a podzemkům, s charakteristickou vůní a chutí, vzbuzujícím často ostré nebo pálivé pocity, sloužícím od věků k dochucování i konzervaci pokrmů. Téma zpracované do karet zahrnuje informace o 52 druzích koření. Každou jednu kartu naplňují zajímavé i zábavné informace doplněné obrazovými přílohami a jedním receptem na přípravu jídla, pro jehož dochucení má popiso-

popularizace
sbírek

- 1** 4D4Life [online]. Dostupné z: <http://www.4d4life.eu>.
- 2** Biodiversity Heritage Library for Europe [online]. Dostupné z: <http://www.bhl-europe.eu>.
- 3** Opening up the natural history heritage for Europeana [online]. Dostupné z: <http://www.open-up.eu>.
- 4** Biodiversity Library Exhibition [online]. Dostupné z: <http://www.biodiversityexhibition.com>.
- 5** Biodiversity Library Exhibition [online]. Dostupné z: <http://www.biodiversityexhibition.com>.
- 6** Biodiversity Heritage Library for Europe [online]. Dostupné z: <http://www.bhl-europe.eu>.
- 7** Europeana [online]. Dostupné z: <http://www.europeana.eu>.
- 8** Encyclopedia of Life [online]. Dostupné z: <http://www.eol.org>.
- 9** eSbírky [online]. Dostupné z: <http://www.esbirky.cz>.

Mgr. Jiří Frank
Národní muzeum
jiri_frank@nm.cz

Obr. 1: Schéma propojení platformy BLE s ostatními projekty představujícími konsorcia partnerů

vané koření zcela zásadní, nepostradatelný význam. Umístění kuchařských receptů bylo zvoleno zcela záměrně jako nejkonkrétnější doklad praktického využití informací získaných studiem přírodních věd v praxi.

Zpracované téma seznamuje uživatele portálu BLE s místy původu jednotlivých druhů koření. Popisuje konkrétní rostliny a jejich části, které slouží k dochucování a ke konzervaci pokrmů. V závěru jsou, formou příběhů, přiblíženy další zajímavosti z dějin koření a jejich užívání. Poskytované informace doprovází ilustrace ze starých historických herbářů. Aby si uživatelé portálu BLE byli schopni propojit každé jedno popsané koření s konkrétní rostlinou, doplnili zpracovatelé tématu dílčí záběry skutečné podoby rostlin, z nichž se koření vyrábí, zachytávající jejich semena, květy, listy a kořeny.

Rostliny užívané k dochucování a konzervaci pokrmů, jako i odborná literatura, která se jim věnuje, nevzbuzovaly v řadách laické veřejnosti přílišný zájem. Díky jejich atraktivnímu zpracování na portálu BLE využívajícímu praktické příklady přípravy pokrmů s popsaným kořením, získala botanika, jako i neprávem opomíjená a přehlížená botanická literatura, své zcela nové, doposud neoslovené zájemce a obdivovatele.

Druhé téma platformy BLE s názvem „Expedice“ (Expeditions) je určeno zájemcům o historii expedic důležitých z hlediska objevování a poznávání přírodního bohatství. Osmnáct karet naplňuje osmnáct příběhů nejvýznamnějších světových expedic. Formou expedičních deníků jsou tak uživatelům platformy představeny objevné výpravy směřující do Severní a Jižní Ameriky, do Mexika, či

k zemským pólům včetně Darwinovy objevné plavby na lodi Beagle se zcela zásadním pětítýdenním pobytem na souostroví Galapágy. Každý příběh doplňuje souhrn základních faktů a bohaté obrazové přílohy a literatura popisující jak výpravy, tak i regiony do nichž expedice směřovaly a skrz které procházely.

Třetí téma portálu BLE s názvem „Jedovatá příroda“ (Poisonous nature) je určeno zájemcům fascinovaným světem nebezpečných, jedovatých organismů. Téma zahrnuje 32 karet popisujících jedovaté houby, rostliny a živočichy ze všech částí světa. Uživatel má možnost poznat jak zcela exotické druhy (zmiji gabunskou nebo čtverzubce a další), tak zcela běžné druhy známé i ze zahrad a parků České republiky (z rostlin štědřenec odvislý / tak zvaný zlatý déšť /, lilek brambor, ze živočichů sršeň obecnou). Základní údaje a zajímavosti o každé jedovaté houbě, rostlině a živočichu doplňují praktické informace, a to základní poznávací znaky a popis průběhu otravy u člověka.

Čtvrtým a prozatím i posledním zpracovaným tématem platformy BLE je téma „Příroda u vás doma“ (Nature at your home). Cílem tématu je představit synantropní organismy, což jsou organismy běžně se vyskytující v lidských obydlích nebo v jejich nejbližším okolí. Celkem 25 karet představuje nejenom důvěrně známé nežádoucí nájemníky (potkana obecného, švába domácího a další), ale také užitečné souputníky (vlastovku obecnou, pokoutníka domácího a další). U každého uváděného druhu jsou k dispozici základní taxonomické údaje a další detailní informace o jeho biologii, ekologii a vztahu k člověku.

Odkaz „Najdi mě v knihách“ (Find me in books) je centrální funkcí informačních karet všech čtyř doposud zpracovaných témat. Sdružuje (seskupuje) veškerou vloženou literaturu vtahující se k informacím na jednotlivých kartách o koření, o rostlinách, z nichž se koření vyrábí, expedicích či geografických regionech expedic a dalších.

Všechny ilustrace na tematických kartách jsou propojeny se svým zdrojem. Jedním kliknutím je možné dostat se na stránku otevřené knihy, ze které ilustrace pochází. Kniha je digitálně umístěna na jednom z elektronicky propojených portálů, a to na portálech BHL, BHL-Europe a Europeana. Všechny obrázky jsou současně propojeny se svými zdroji a odkazují na portály Europeana či Encyclopedia of Life. Díky tomu se lze, například po kliknutí na vyobrazení muškátového oříšku, dostat na portál Europeana. V něm se nabízí veškerý multimediální obsah vztahující se k tomuto koření. Jsou to jednak další fotografie a ilustrace rostlin, převzaté z publikací, jednak fotografie třírozměrných předmětů neodmyslitelně spjatých s touto vyhledávanou rostlinou. V uváděném konkrétním příkladě jsou to fotografie ozdobných struhadel na muškátový oříšek.

Literaturu vztahující se ke každému ze čtyř zpracovaných témat lze na platformě BLE řadit a vyhledávat podle země původu, podle jazyka v němž je publikace vydaná, podle roku vydání a podle dalších navržených podtémat. Podtémata jsou například „ilustrace“ seskupující ilustrované knihy, „medicína“ zabývající se léčivými rostlinami a kořením nebo „taxonomie“, seskupující odbornou botanickou taxonomickou literaturu.

Každá kniha (každý objekt) má svoji vlastní kartu s podrobnými informacemi a propojením se zdrojem. Platforma BLE obsahuje pouze reprezentativní pečlivě vybraný seznam knih. Je ukázkou toho, co lze v mnohem větším měřítku najít na portálu s literaturou (portál BHL, portál BHL-Europe) či v jiném (elektronickém) archívu (obr. 2).

Platforma BLE nabízí uživatelům z řad institucí, k nimž patří i Národní muzeum, možnost vytvářet si nová vlastní témata. Pokud by byla nová podtémata vytvářena v rámci platformy BLE, je nutné, aby se alespoň okrajově dotýkala přírodních věd. Nicméně je možné vytvořit i „klon“ tohoto systému, který může být zaměřený na zcela jinou oblast.

Veškerá administrace platformy BLE, upravená do několika uživatelských rolí, je zajišťovaná příspěvatelem, editorem, a administrátorem. Tyto role mají definované intuitivní uživatelské prostředí, které je postavené na Systému pro správu obsahu (Content management systém CMS) Drupal 7. Tento systém je jedním z nejrozšířenějších volně šiřitelných CMS. Platformě BLE tak zaručuje širokou možnost modifikací a využití. I po skončení projektu BHL-Europe v roce 2012 pokračuje jeho zkvalitňování, aktualizace a doplňování, a to v rámci projektu OpenUp!¹² Výsledkem těchto činností je významné zlepšení mnoha funkcí týkajících se zejména uživatelského prostředí, administrace a modernizace celé platformy z CMS Drupal 6 na Drupal 7.

V červnu 2012 se v Berlíně uskutečnil mítink BHL-Europe a Global BHL. V jeho průběhu bylo rozhodnuto, že platforma BLE bude využívána také partnery Global BHL, tedy partnery z USA (BHL US), Austrálie (BHL Australia), Číny (BHL China), Evropy (BHL-Europe) a Brazílie (BHL Brazil). Nová verze platformy BLE byla spuštěna v září 2012. V říjnu 2012 se v Pekingu uskutečnila konference TDWG (Biodiversity Information Standards).¹³ Její součástí byl praktický workshop „Globální propagace přírodovědných vědomostí a obsahu s využitím platformy BLE“ věnující se nastavení strategie globální propagace platformy BLE v rámci jejího využívání jednotlivými partnery. Součástí programu

Obr. 2: Demonstrace propojení BLE ilustrací a obrázků s portálem BHL¹⁰ a portálem Europeana¹¹

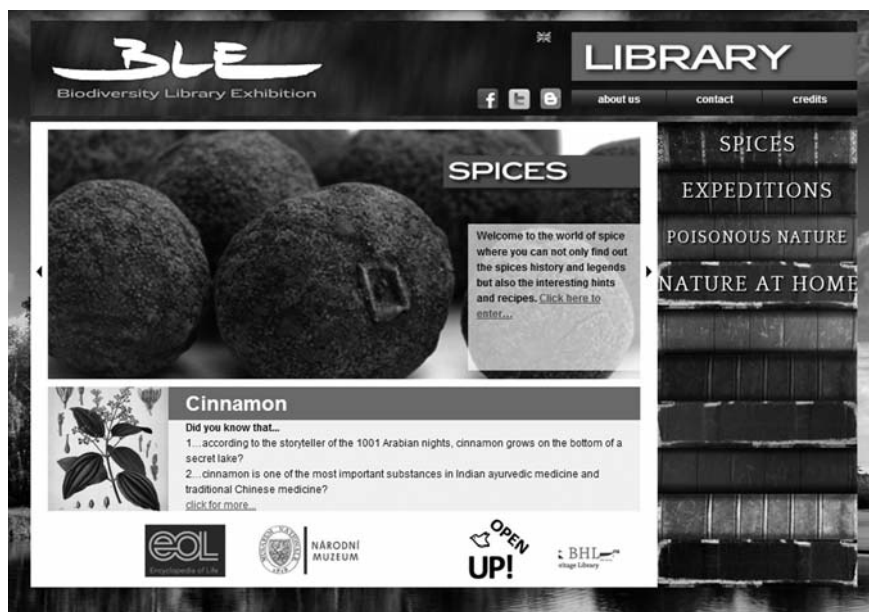
¹⁰ Biodiversity Heritage Library [online]. Dostupné z: <http://www.biodiversitylibrary.org>.

¹¹ Europeana [online]. Dostupné z: <http://www.europeana.eu>.

¹² OpenUp! [online]. Dostupné z: <http://open-up.eu>.

¹³ Biodiversity Information Standards [online]. Dostupné z: <http://www.tdwg.org>.

Obr. 3: Titulní strana platformy BLE¹⁴ s logem Národního muzea a linkem na muzejní webové stránky

workshopu bylo také praktické vyzkoušení si práce s informacemi, umístěnými na platformě BLE. Výsledky konferencí v Berlíně a Pekingu, jako i samotné rozšíření využití platformy BLE jsou hlavními impulzy, díky kterým lze očekávat, že v nejbližší době dojde k průběžnému doplňování platformy BLE o nová doposud nezpracovaná témata. Tím se zároveň ještě více posílí potenciál platformy BLE oslovovat široké skupiny odborné i laické veřejnosti, a to v celosvětovém měřítku.

I když je hlavním jazykem platformy BLE angličtina, lze každé téma přeložit do libovolného jazyka. Téma „Koření“ tak existuje nejen v angličtině, ale i v češtině. Čím více partnerů bude vytvářet nová vícejazyčná témata, tím více lidí v různých částech světa, bude platforma BLE oslovovat (obr. 3).

Platforma BLE představuje pro Národní muzeum a další participující partnery jedinečnou příležitost zviditelnit se, a to v celosvětovém měřítku. Toto zviditelnění je možné především prostřednictvím on-line sbírek přístupných přímo

nebo prostřednictvím dalších obdobných portálů. Stejně důležitá je i propagace plynoucí ze samotného umístění na platformě BLE. Další propagaci zajišťují participující regionální partneři, a to jak prostřednictvím svých institucí, tak svými připojeními na sociálních sítích.

Národní muzeum má jistou exkluzivitu již z pozice tvůrce platformy BLE podílejšího se nadále na jejím vývoji. To mu umožňuje plně využívat veškerého potenciálu platformy ve svých odborných i populárně naučných aktivitách nasměrovaných k nejširším vrstvám odborné i laické veřejnosti. Pro výstavní činnost Národního muzea (a dalších muzeí a galerií) je nesmírně důležité, že platforma BLE byla navržena v podobě kompatibilní s dotykovými panely začleňovanými stále více a více do připravovaných expozic a výstav.¹⁵ Součástí expozic a výstav, využívajících rozsáhlý a stále narůstající informační potenciál platformy BLE, se tak stávají nejenom v ní umístěné konkrétní jednotlivé exponáty, ale i celá podrobně a do hloubky zpracovaná témata.

Další neméně důležitou oblastí využití platformy BLE je oblast výuky a vzdělávání. Tě se věnuje i nový projekt Europeana Creative¹⁶ zahájený v únoru 2013, za partnerské spoluúčasti Národního muzea. Dílčím cílem tohoto projektu je tvorba aplikací podporujících výuku přírodovědy na základních i středních školách, čerpajících opět ze zpracovaných témat platformy BLE a informací, které do ní byly vloženy, aby v řadách laické i odborné veřejnosti zvýšily celkové povědomí o přírodních vědách a všem, co s nimi souvisí.

14 Biodiversity Library Exhibition [online]. Dostupné z: <http://www.biodiversityexhibition.com>.

15 Příkladem užití dotekových panelů (tabletů) ve výstavě jsou tři výstavy výstavního cyklu Monarchie konané v Nové budově Národního muzea od sklonku roku 2012 do poloviny roku 2013, jejichž součástí byl také Multimediální průvodce výstavami pro česky a anglicky mluvící návštěvníky a pro návštěvníky komunikující českým znakovým jazykem. Multimediální průvodce výstavami z cyklu Monarchie konaných v Nové budově Národního muzea Guide for Monarchy exhibition series at National Museum's new building. [online]. Dostupné z: <http://pruvodce.nm.cz>.

16 Europeana Creative [online]. Dostupné z: <http://pro.europeana.eu/web/europeana-creative>.